

DİLİMİZİN GÜCÜNÜ DOĞRU KULLANMAK

a. Sevap Kazanacaksak Konuşalım Günaha Gireceksek Susalım!

*Rahima'llâhu abden tekelleme fe-ğanime
ev sekete fe-selime.*

“Allah bir kula Rahmetini erdirsin. Onu rahmetine gark etsin. Rahmetine mazhar buyursun ki, öyle bir kul ki” *Tekelleme fe-ğanime*. “Konuşuyor, sevaplı ve hayırlı, güzel şey söylediği için sevap kazanıyor.” *Ev sekete* “Yahut da konuşmuyor susuyor, sükût ediyor.” *Fe-selime* “O zaman da selamatte oluyor.”

“Konuştuğu zaman sevap kazanan yahut da susup da günaha bulaşmayan kula Allah rahmetini mazhar eylesin. O kulu rahmetine erdirsin, ona rahmeti ile muamele eylesin.”

Demek ki bizim bu kısa hadîs-i şerîften dikkat etmemiz gereken, almamız gereken ders; konuştuğumuz zaman konuşmamız sevaplı olacak, Ona dikkat edeceğiz! Ganimet olacak, bir şey kazanacağız, bir fayda olacak. Yahut da öyle bir durum yoksa

konuşmayacağız; sükût da ibadettendir. Ama millet onun ibadet olduğunu bilmiyor.

O zaman sükût edeceğiz. Sükût edersek afetlerden, günahlardan, zararlardan korunmuş oluruz. Çünkü konuştuğu zaman yalan söylerse günaha girer. Sert söylerse, kalp kırarsa günaha girer. Ağzını bozar küfrederse terbiyesizliğinden günaha girer. Yalancı şahitlik ederse günaha girer.

Konuşunca insan artık ağzından söz nereye varacaksa birçok zararlara uğrayabilir. Ama sustu mu, sustuğu takdirde kendisine bir zarar gelmez. Binâenaleyh susan insanın en önde gelen en basit birinci kârı; bir kere hiç olmazsa susmuş günaha girmemiş. Günaha girmemiş olması bir ganimettir. Ama ayrıca bir de sustuğu zaman tefekkür ediyorsa tefekkür ibaretlerin en üstünüdür.

Tefekkür de elbette susup kafayı dinleyip içine dönüp derin derin mülâhaza ettiği zaman olan bir şey, Boş konuştuğu zaman, konuşup dururken olmaz...

Şöyle bir gün boyunca yaptığımız konuşmaları göz önüne getirelim; bir toplantıya

gittiğimiz zaman kahvede, dükkânda, vesairede çoğu işe yaramaz. Veyahut kadınların konuşmaları, çoğu işe yaramaz boş konuşma. Bir kısmı da günah, gıybet, dedikodu, vesaire cinsinden olursa, kalp kırıcı olursa günah oluyor.

Demek ki bu hadîs-i şerîften “ya hayır, sevap kazanacaksak konuşalım ya da susalım da günaha girmeyelim” dersi çıkıyor. Efendimiz onun altında aynı konuyu biraz daha başka yönden konuşmuş. Hz. Âişe anamız *radiyallahu anha* naklediyor:

رَحِمَ اللَّهُ امْرَأً كَفَّتْ لِسَانَهُ عَنْ أَعْرَاضِ الْمُسْلِمِينَ
لَا تَحِلُّ شَفَاعَتِي لِطَعَّانٍ وَلَا لِلْعَانِ

Rahima'llâhü'mre en keffe lisânehû an e'râdi'l-müslimîne lâ tehille şefâ'atî lita'ânin ve lâ.

“Allah, ağzını müslümanların namuslarına, şereflerine, zarar vermekten koruyan kula rahmet eylesin.” Ağzını müslümanlara zarar vermekten tutabilen kula Allah rahmet eylesin. Müslümanların haysiyet, şeref, onur, itibarına zarar vermekten koruyan, ağzını tutabilene Allah rahmeti ile muamele eylesin.

Lâ tehıllu şefâ'atî, “Benim şefaatiim helal olmaz.” *lita'ânin ve lâ li-la'ânin*. “Onun bunun, haysiyetine, namusuna, sataşan, saldırgan insana, şefaatiim helal olmaz” Şefaatiim etmem, şefaatiim gelmez, o kimse şefaatiime ulaşamaz.

“Bir de lanet eden kimseye şefaatiim ulaşmaz.”

“Allah onu kahretsin. Bunu kahretsin, Allah belasını versin, Allah lanet etsin, boynu devrilsin...” Bilmem ne...

“Ne oluyorsun ya! Boyuna ağzından ona buna, lanet, ağır sözler çıkıyor.”

O zaman şefaatiinden mahrum kalıyor. Demek ki Peygamber Efendimiz böyle lanetçilere, sağa, sola, ırzına, namusuna adamın, haysiyetine, şerefine, saldıran, sataşanlara, gitmiyor. Peygamber Efendimiz onlara şefaati eylemiyor. Böyle bir şey yapmayı şeytan içinden, gösterse, iteklese bile insan dilini, müslümanların ırzına, haysiyetine, namusuna sataşacak şekilde kullanmaktan tutabilmeli.

b. Dini Bilgileri Öğreneceğiz, Az Demeyeceğiz

Diğer bir hadîs-i şerîf,

رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا تَعَلَّمَ فَرِيضَةً أَوْ فَرِيضَتَيْنِ أَوْ عَمِلَ
بِهِمَا أَوْ عَلَّمَهُمَا مَنْ يَعْمَلُ بِهِمَا

Rahima'llâhu recülen te'alleme ferîdaten ev ferîdateyni ev amile bi-himâ ev allamehümâ, men ya'melü bi-himâ.

Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'*ten. Peygamber Efendimiz yine dua ediyor:

“Allah o adama rahmeti ile muamele etsin ki” *Te'alleme ferîdaten*. “Dinin önemli farz bilgilerinden bir bilgiyi öğrendi.” *Ev ferîdateyni* “Veyahut iki önemli bilgi öğrendi.” Allah ona rahmeti ile muamele etsin.”

Ya öğrendi. *Ev amile bi-himâ* “Yahut bu öğrendiği şeyleri uyguladı.” Oruç tutmak sevapmış, oruç tuttu. Şu farzmış, şunu yaptı, onunla amel edene rahmet etsin.

Ev allamehümâ “Yahut öğrendiği iki önemli konuyu, farzı, öğretti.”

Kime?

Men ya'melü bi-himâ. “Onunla amel edecek kimseye öğretti.” Peygamber Efendimiz bunlara dua ediyor.

Demek ki dini bilgileri öğreneceğiz, az demeyeceğiz. Bir konu bile olsa, iki konu bile olsa öğreneceğiz; bir... O zaman Peygamber Efendimiz'in duasına mazhar oluyoruz.

İkincisi, onunla kendimiz uygulamasını yapacağız, kendimiz tatbik edeceğiz, öğrendiğimizi hayatımızda uygulayacağız. Yalan söylemek, ayıp günah; tamam, yalan söylemeyeceğiz. Onun bunun kalbini kırmak doğru değil; tamam, yapmayacağız gibi...

Kendisi uygulamasını yapacak. Yahut da uygulamayı yapacak birisine öğretecek. Öğrenirse Peygamber Efendimiz'in duasına mazhar oluyor. Uygularsa Peygamber Efendimiz'in duasına mazhar oluyor. Uygulayacak bir kimseye öğretirse Peygamber Efendimiz'in duasına mazhar oluyor.

Hepimiz mektepte öğretmen değiliz ama hepimizin çoluğu çocuğu, torunu torbası, akrabası arkadaşı var. Demek ki insan isterse, şurlu bir müslümansa bunu birisine, yakınındaki

birisine öğretebilir. Öğretmek istediği bir dini bilgiyi öğretebilir. Bunu ganimet bilmeli, fırsat bilmeli, öğretmeli. Öğretmeye çalışmalı.

Almanya'da bir yerde Cuma namazı kılmıştım. Sonra adam beni dükkânına çağırdı. Daha doğrusu şehrin çıkışında bir işyeri almış, zamanında geniş bir arazi -Allah hepinize nasip etsin, temenni ediyorum.- satın almış, orayı lastik tamir dükkânı yapmış. Lastik değiştirecek, lastik tamir edecek, ana yol üstü bir dükkân. Sonra yer geniş, arkasına bir mescit yapmış, benim gittiğimde de mescidini üç-dört kat büyütüyordu.

Oraya Cuma namazı kılmaya gitmiştik, işyerini de dört-beş kat büyütmüş, kocaman bir lastik dükkânı olmuş. Kocaman harflerle -benim diz boyuma, belime kadar gelen harflerle- de koca hangarın bir tarafında öbür

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

Lâ ilâhe illallah Muhammedü'r-Resûlullah da yazmış. Bizi çağırdı, oraya oturduk, çay ikram etti, çay içiyoruz. İki tane Alman geldi, baba kız geldiler. Bunlara güzelce satışını yaptı. Güzel bir tarzda, para kazandı; bir... Bir

taraftan da “Bu yazı nedir?” diye Almanlar sordular. Bir de onlara Cuma’dan sonra vaazı verdi. Cumayı kılmıştık, öyle gelmiştik oraya...

“İşte, Allah birdir biliyorsunuz, Allah’ın eşi benzeri yoktur, bu onu bildiriyor.” dedi. “Tek olduğunu bildiriyor, İslâm böyle buyurdu.” dedi.

Ondan sonra “Peygamber Efendimiz Allah’ın Resûlü’dür.” onu anlattı. Ben böyle anladığım kadarı ile dikkat ettim güzel kelimelerle, sevdirecek tarzda anlattı, tebliğ vazifesini de yaptı. Bir de mânevî sevap kazandı. Lastik sattı maddî kar kazandı. Tebliğ yaptı, anlattı, karşı tarafı da böyle yüz hatlarından takip ettim, ikna etti. Oradan da sevap kazandı.

İşyerinin arkasına da kocaman bir cami yaptı. Önce küçük mescitmiş ama sonra büyüdü, büyüdü, büyüdü, kocaman bir şey... Buradaki bizim Cuma namazı kıldığımız caminin üç-dördü kadar kocaman bir yer yaptı. Hepsi de kendisinin işyeri içinde. Hayatında kimseye de sataşmıyor, zararı da yok. Ohh! Hem para kazanıyor, hem sevap kazanıyor. Allah razı olsun. İmrendim...

Onun için Allah hepinize nasip etsin, diye dua ediyorum Çünkü; “Kim Allah rızası için bir mescit yaparsa Allah da onun için cennet de bir köşk yapacak.” bunu biliyoruz. İşyerine uygun bir yerde seçmiş, rahat bir işyeri, ferah bir işyeri, yeri de geniş almış. Artık üç dönüm mü, dört dönüm mü, beş dönüm mü? Münih’in çıkışında yer de güzel. Gayet de güzel.

Allah bir kulu sevdi mi, kazanç yerini kendi yakınında yaparmış. Uzakta da gurbette de, sıkıntılara bulaşmadan, uğraşmadan, kazanmak kolay...

Japonlar da dikkat ederlermiş. Evinin altını işyeri yaparmış; tezgâh bir taraftan çalışırmış, hanımı gelirmiş, nöbeti devralırmış. O yukarıda yemeğini yermiş, inermiş; hanımı çıkarmış, o yemeğini yermiş. Aşağıdaki dükkân çalışır. Güzel...

Bizim çocuğumuzun Türkiye’de işyerine giderken, işyerinden gelirken iki, üç saati gidiyor. Çok zorluklar çekiyor. Hani işinin böyle ayağının dibinde olması çok güzel. -Biraz özendirmek için söylüyorum.- İnşallah, kendilerinize öyle iş yerleri bulmaya gayret edin.

Hem işyeri ferah olsun, rahat olsun, hem de, böyle hayır yapmaya imkânınız olsun.

İzmit'te bir arkadaşım var. Ankara otoyolu ile Bursa otoyolunu birbirine bağlayan ara üzerinde geniş bir arazi almış. İki katlı güzel bir işyeri yapmış. Bahçesi de var, bahçesine kivileri de ekmiş, sandık sandık kivileri, doldurup doldurup dağıtıyormuş. İşyeri rahat, şehrin sıkışıklığında değil, evinden gelmesi gitmesi kolay. Evini de çekmiş dağların yamacına ağaçların arasına. Oh gayet rahat. Necip Fazıl'ın bir şiiri var diyor ki;

Bırak keyfini sürsün şehirlerin köylüler.

İnsan hürse biraz hür yerlere çıkmalı. Apartman sıkışık, park edemezsin, arabayı koyamazsın, cam açamazsın, ışık yakamazsın, gürültü yapamazsın. Yahu bağırsın çocuğun, bahçeye sal, oynasın, ağaca çıksın, ip atsın...

“Yok bağırma, yok şey yapma, aman evladım, odaya gitme evladım, tutma evladım, yutma evladım!..” Küçükten çocukların huyunu bozuyor, hadi bakalım. Kırın, meydan sizin...

Bugün bir eve baktık. İki nokta üç dönüm; iki buçuk dönüme yakın. İçinde üç odalı bir ev var. Tek başıma yaşamaktan korkmasam evi alacağım. İki buçuk dönüm arazisi var, ağaçların arasında, elmalar sarkmış, yerlere dökülmüş, sakin. Şöyle sokaktan çıkıyorsun, kendine mahsus ayrı bir dünya. Tabii kar yağarsa zor olur mu bilmiyorum ama şimdi manzara harika idi. Bir milyon 175 bin. 200 desek, Bir milyon 200 bin desek; dörde bölsek. 275 bin mark bir şey tutuyor. Demek ki, daha pazarlık payı da var. Oh çoluk çocuk rahat eder. Bahçeli ev. Kurban bayramında kurbanını kesersin...

c. Allah O Kula Rahmet Eylesin ki

Üçüncü hadîs-i şerîf.

رَحِمَ اللهُ عَبْدًا كَانَتْ لِأَخِيهِ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ فِي عَرَضٍ
أَوْ مَالٍ فَجَاءَهُ فَاسْتَحَلَّهُ قَبْلَ أَنْ يُؤْخَذَ وَلَيْسَ
ثَمَّ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ فَإِنْ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ
مِنْ حَسَنَاتِهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ حَمَلُوا عَلَيْهِ
مِنْ سَيِّئَاتِهِمْ

Rahima'llahü abden kânet li ehîhi indehû mazlîmetün fîirdin ev mâlin fecâehû festehallehû kable en yû'haze ve leyse sümme dînârün ve lâ dirhemün fe in kânet lehû hasenâtün uhize min hasenâtihî ve in lem yekün lehû hasenâtün hümilû aleyhi min seyyiâtihim.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*ten, Buhârî, Tahâvî, Tirmizî, *Sahîh'*te rivayet etmişler.

Efendimiz yine teşbih yollu dua ediyor.

“Allah o kula rahmet eylesin ki, rahmetine erdirsin şu kulu ki, şol kulu ki”

Kânet li ehîhi indehû mazlîmetün. “Müslüman kardeşinin üzerinde bir hakkı vardır.” O kardeşten bir haksızlık yapmış hakkı geçmiş... *Fî irdin ev mâlin.* “Ya aleyhinde dedikodu yapmış, haysiyetine şerefine dokunan bir kusurlu bir iş yapmış yahut da malından, bir zarara uğratmış veya almış borç vermemiş” vesaire.

Fecâehû “Ve onun yanına geliyor,” bu kusuru işlemiş şahıs, öteki hak sahibine geliyor. *Festehallehû*, “Kardeşim hakkını bana helal et.” diyor. Peygamber Efendimiz bunu teşvik ediyor.

Bu, “Allah bu kulu rahmetine mazhar et-sin, böyle bir kul hakkı falan varsa gidin helal-leşin.” demek. Dua ediyor...

Kable en yü’haze. Âhirette o suçundan dolayı cezaya çarpılmazdan önce dünyada iken gidip helallik isteyen o kimseye; “Allah razı olsun” der gibi, dua ediyor. “Allah rahme-tini ihsan eylesin” diyor.

Sonra da açıklama yaparak buyuruyor ki;

Ve leyse sümme dînârün ve lâ dirhemün. “Çünkü âhirette altın para, gümüş para, dinar dirhem yok, ne verecek âhirette.”

Fe in kânet lehû hasenâtün “Eğer kendisinin sevaplı işleri varsa...” *uhize min hasenâtihi.* “O sevaplı işleri alırlar o hak sahibine verir-ler.” *Ve in lem yekün lehû hasenâtün.* “Kendi-sinin bir sevaplı işi, hayır hasenatı yoksa o za-man.” *Hümilû aleyhi min seyyiâtihim.* “O hak sahiplerinin günahlarını alır, hafifletilir. Bu-nun omzuna çöker, yükletilir.” buyuruluyor.

Ahirette; “Ödeyemedim, param kal-madı.” demek yok. “Hasenatım kalmadı.” Kal-madı ise o zaman onun günahlarını yüklenirsin.

Allah etmesin! Allah o durumlara düşürmesin!

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz hazretleri, Bu hal olmadan evvel gidip de helallik isteyene; “Allah razı olsun, Allah rahmeti ile muamele eylesin.” diyor, teşvik ediyor.

En iyisi kul hakkını üstüne almamak, kulun kalbini kırmamaktır. Hakkını üzerine geçirmektir. Ona zulmetmemektir, amma olmuşsa bir şey; “Olmasa idi iyiydi ama oldu bir kere hocam, maalesef üzülüyorum.”

Oldu, tamam... O zaman, gidecek, helallik dileyecek. Helallik dilemenin kademeleri var.

Bir; diyecek ki, “Ben senden şu kadar almıştım, veriyorum.” diyecek. “Hakkını şimdi vereyim. Helal et hakkını” diyecek. Ya da “Benim verecek halim yok. Bir insaf eyle, lütfeyle, kerem eyle, hakkını helal et” diyecek. Belki de ödeyecek, durumu yoksa bile gidip hiç olmazsa gönlünü almaya çalışacak.

En iyisi, Allahu Teala hazretleri bizleri kul hakkına bulaşmayan, müslümanların ırzına, namusuna sataşmayan onlara zulmetmeyen, onlara haksızlık etmeyen iyi müslüman

eylesin. Ama bir hata işlenmişse en iyisi ahirete bırakmadan dünyada iken gidip haksızlık yapılan kimse ile konuşup işi burada, gönlünü razı ederek halletmek.

Allahu Teâlâ hazretleri, hepimize yardım eylesin. Hepimize tevfikini refik eylesin. Hepimize sevdiği kul olmayı öğretsin, nasip eylesin. Sevdiği kul olarak yaşayalım. Rabbimiz huzuruna yüzü ak, anlî açık, tertemiz, kullar olarak varmayı nasip eylesin. Cehenneme düşmeden, azaba giriftar olmadan doğrudan doğruya cennete girip rıdvanı ekbere erenlerden eylesin.

Bi-hurmeti, ismihi'l â'zâm. Ve bi-hurmeti nebiyyi'l-ekrem ve bi-hurmeti esrâr-ı sureti'l-Fâtiha ma'a's-salavât.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26 Cemâziye'l-Âhir 1421 /

26.09.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

